

DOI <https://doi.org/10.51647/kelm.2022.2.34>

PRZEDSTAWICIELE INSTYTUCJI MIĘDZYNARODOWYCH I SEKTORA PRYWATNEGO JAKO PODMIOTY WDRAŻAJĄCE EUROPEJSKI ZIELONY KURS W ROLNICTWIE UKRAINY

Yana Kazmina-Voronets

studentka Naukowo-Badawczego Instytutu Prawa Publicznego (Kijów, Ukraina)

ORCID ID: 0000-0003-4264-1221

e-mail: Kazmina_Yana@ukr.net

Adnotacja. Artykuł analizuje krajowe i międzynarodowe dokumenty i akty prawne, które tworzą warunki do wprowadzenia Europejskiego Zielonego Kursu w rolnictwie Ukrainy. Europejska praktyka wdrażania Europejskiego Zielonego Kursu przekonująco dowodzi, że bez połączonych wysiłków władzy, społeczeństwa obywatelskiego i biznesu nie może istnieć skuteczny i zrównoważony rozwój kraju w kierunku osiągnięcia statusu neutralnego klimatycznie. Stwierdza, że instytucje publiczne jak podmioty wdrożenia Europejskiego Zielonego Kursu w rolnictwo Ukrainy w swojej działalności kierują się obowiązującym prawem, przepisami, które określają rodzaje działalności, do których jeśli podsumować należą: wprowadzanie propozycji do organów władzy państwowej w sprawie reformy rolnictwa w kierunku jego „zielonienia”; udział w opracowaniu i dyskusji na temat projektów ustaw, projektów uzupełnień i zmian w obowiązujących aktach prawnych; popularyzacji Europejskiego Zielonego Kursu i „zielonego” rolnictwa; wspieranie rozwoju obszarów wiejskich.

Słowa kluczowe: podmioty wdrażające, Europejski Zielony Kurs, instytucje publiczne i międzynarodowe, środowisko biznesowe, gospodarstwa wiejskie, rolnictwo.

REPRESENTATIVES OF INTERNATIONAL INSTITUTIONS AND THE PRIVATE SECTOR AS SUBJECTS OF IMPLEMENTATION OF THE EUROPEAN GREEN COURSE IN AGRICULTURE

Yana Kazmina-Voronets

Applicant for the Research Institute of Public Law (Kyiv, Ukraine)

ORCID ID: 0000-0003-4264-1221

e-mail: Kazmina_Yana@ukr.net

Abstract. The article analyzes domestic and international documents and regulations that create conditions for the implementation of the European Green Deal in agriculture of Ukraine. The European practice of implementing the European Green Deal convincingly proves that without the combined efforts of government, civil society and business, there can be no effective and sustainable development of the country towards climate-neutral status. It is concluded that public institutions as subjects of implementation of European Green Deal in agriculture of Ukraine in their activities are guided by current legislation of Ukraine, statutory documents defining their activities, which include: to make a proposal to public authorities on reform agriculture in the direction of its “landscaping”; participation in the development and discussion of draft laws, draft additions and amendments to existing regulations; promotion of European Green Deal and “green” agriculture; promoting rural development.

Key words: implementing entities, European Green Deal, public and international institutions, business environment, rural households, agriculture.

ПРЕДСТАВНИКИ МІЖНАРОДНИХ ІНСТИТУЦІЙ ТА ПРИВАТНОГО СЕКТОРУ ЯК СУБ'ЄКТИ ВПРОВАДЖЕННЯ ЄВРОПЕЙСЬКОГО ЗЕЛЕНОГО КУРСУ У СІЛЬСЬКЕ ГОСПОДАРСТВО УКРАЇНИ

Яна Казьміна-Воронець

здобувач Науково-дослідного інституту публічного права (Київ, Україна)

ORCID ID: 0000-0003-4264-1221

e-mail: Kazmina_Yana@ukr.net

Анотація. У статті аналізуються вітчизняні та міжнародні документи та нормативно-правові акти, які створюють умови для впровадження Європейського зеленого курсу у сільське господарство України. Європейська практика впровадження Європейського зеленого курсу переконливо доводить, що без об'єднаних зусиль влади, громадянського суспільства та бізнесу не може бути ефективного та сталого розвитку країни у напрямі досягнення кліматично нейтрального статусу. Робиться висновок, що громадські інституції як суб'єкти впровадження Європейського зеленого курсу у сільське господарство України у своїй діяльності керуються чинним законодавством України, статутними документами, що визначають види їхньої діяльності, до яких, якщо узагальнити, належать: внесення пропозицій до органів державної влади з питань реформування сільського господарства

у напрямі його «озеленення»; участь у розробці та обговорення законопроектів, проектів доповнень та змін до чинних нормативно-правових актів; популяризація Європейського зеленого курсу та «зеленого» сільського господарства; сприяння розвитку сільської місцевості.

Ключові слова: суб'єкти впровадження, Європейський зелений курс, громадські та міжнародні інституції, бізнес-середовище, сільські домогосподарства, сільське господарство.

Постановка проблеми. Європейська політика щодо запровадження зеленого курсу базується на глобальній політиці сталого розвитку, який включає у собі економічні, екологічні та соціальні моделі розвитку. Своєю чергою Європейська зелена угода (The European Green Deal) сприймається як кліматичний проєкт, що спрямований на те, щоб зробити Європу кліматично нейтральним континентом; як соціальний проєкт для підтримки справедливого переходу; як економічний проєкт, спрямований на омолодження інвестицій та конкурентоспроможності Європейського Союзу (далі – ЄС); як європейський проєкт, щоб дати ЄС нову мету та єдність; і як міжнародний проєкт, який матиме більш геополітичний підхід до глобальної кліматичної безпеки.

Європейська практика впровадження Європейського зеленого курсу (далі – ЄЗК) переконливо доводить, що без об'єднаних зусиль влади, громадянського суспільства та бізнесу не може бути ефективного та сталого розвитку країни у напрямі досягнення кліматично нейтрального статусу. Нині імплементація європейських екологічних норм і стандартів у систему державного управління сільським господарством є однією зі стратегічних цілей державної екологічної політики України, адже перехід до сталої продовольчої системи може принести екологічні, медичні та соціальні переваги, а також запропонувати більш справедливі економічні вигоди. Україна лише на початку шляху з реалізації вимог зазначеного курсу, проте практика сталого розвитку в політичній та економічній сферах, розробка національних підходів та способів узгодження політичних змін щодо зменшення впливу на навколишнє середовище вже є основними векторами здійснення адміністративно-правового регулювання впровадження «Європейського зеленого курсу» у сільському господарстві України.

Отже, стає актуальним дослідження та визначення суб'єктів впровадження зазначеного курсу у сільське господарство України.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. З огляду на те, що «Європейський зелений курс» в Україні лише набирає обертів, спеціалізованих монографічних досліджень щодо практики його впровадження вітчизняні науковці ще не проводили. Першими новаторами із зазначеного питання стали експерти громадських організацій, ними є: К. Алеканкіна, М. Кучер, Я. Ткаченко та ін. Тому виникла необхідність наукового пізнання зазначеного питання.

Метою статті є висвітлення власної думки щодо системи суб'єктів впровадження Європейського зеленого курсу у сільське господарство України.

Виклад основного матеріалу. Базове поняття суб'єкта впровадження ЄЗК України не визначено. Поділяючи наукову позицію деяких фахівців (Авакян, 2015; Soroка, 2019), ми вважаємо, що до суб'єктів провадження ЄЗК у сільське господарство України необхідно віднести: Президента України, органи державної влади, органи місцевого самоврядування, народних депутатів України, інститути громадянського суспільства, бізнес-середовище (наприклад, агрохолдинги чи виробники харчових продуктів), європейські та міжнародні інституції, експертів та представників науково-освітньої сфери, домогосподарства. Із зазначених суб'єктів ми розглянемо представників приватного сектору.

Нині в Україні особливого значення набуває практичний вимір взаємодії органів публічної влади з інститутами громадянського суспільства. Так, наприклад, експерти ГО «Інститут зеленої економіки» на початку 2019 р. презентували збірку рекомендацій для державних органів та бізнесу щодо кроків для впровадження «зеленої» економіки в Україні. Це аналітична доповідь «Моніторинг озеленення економіки при реалізації Угоди про асоціацію Україна–ЄС», у якій визначені індекси «зеленого зростання», які пропонується використовувати для вимірювання ситуації у різних галузях економіки (Аналітична доповідь ГО «Інститут зеленої економіки», 2019). Інший представник громадських інституцій – Спілка «Органічна Україна» – об'єднує виключно сертифікованих операторів органічного виробництва, виробників органічних добрив та засобів захисту і має важливі для органічного бізнесу партнерів, створена з метою формування та розвитку органічного ринку України та світу. Відповідно до Статуту ГС «Органічна Україна» основною метою Спілки є здійснення діяльності, спрямованої на задоволення і захист законних прав та інтересів членів Спілки, шляхом популяризації та розвитку органічного руху, органічного харчування та здорового способу життя загалом (Статут ГС «Органічна Україна», 2021). Асоціації фермерів та приватних землевласників України сприяють розвитку масового фермерського руху в Україні та консолідують зусилля своїх членів, а також прогресивних верств населення України щодо сприяння створенню і розвитку альтернативного державному, конкурентоспроможного, високотоварного господарського укладу в аграрному секторі економіки України, заснованого на приватній власності на землю, засоби виробництва, вироблену продукцію та доходи (Асоціації фермерів та приватних землевласників України, 2021).

Отже, громадські інституції як суб'єкти впровадження ЄЗК у сільське господарство України у своїй діяльності керуються чинним законодавством України, статутними документами, що визначають види їхньої діяльності, до яких, якщо узагальнити, належать: внесення пропозицій до органів державної влади з питань реформування сільського господарства у напрямі його «озеленення»; участь у розробці та обговоренні законопроектів, проектів доповнень та змін до чинних нормативно-правових актів; популяризації ЄЗК та «зеленого» сільського господарства; сприяння розвитку сільської місцевості.

Наступний суб'єкт впровадження ЄЗК у сільське господарство України – це бізнес-середовище та його представники.

На початку нашого аналізу щодо участі представників бізнес-середовища у процесі впровадження ЄЗК у сільське господарство України необхідно відзначити, що, окрім «кліматичного» складника, все активніше розвивається раціональне природокористування, зростає ринок «екологічних» споживчих товарів і послуг, а також виробництво устаткування і екотехнологій для «зеленої» економіки. У розвинених країнах зі зростанням добробуту населення стали приділяти все більше уваги якості життя і, відповідно, збільшився попит на «екологічні» товари та послуги, а компанії почали нарощувати свій потенціал у сфері «зелених» технологій. Зазначимо, що лібералізація торгівлі екологічними товарами та послугами була проголошена як мета Дохійського раунду торговельних перемовин і визначена у Проміжному звіті ОЕСР (The Doha Round. WTO, 2001) стратегії «зеленого» зростання як важлива. За даними Environmental Business International, у 2020 р. ринок екологічних товарів та послуг оцінювався у \$866 млрд (CCBJ Business Achievement Award Winners, 2020). За іншими експертними оцінками, світова торгівля екологічними товарами оцінюється у \$1 трлн (€938 млрд) щорічно (Про системи оцінки та виміру «зеленої» економіки, 2020).

В Україні представники бізнес-середовища також не стоять осторонь процесу впровадження ЄЗК. Крім можливостей впливати на прийняття відповідного законодавства як шляхом взяття участі в різних заходах спільно із представниками органів державної влади, так і шляхом впровадження принципів «зеленого» агровиробництва. Так, наприклад, українські агрохолдинги поступово беруть курс на органічність сировини та кінцевого продукту. Однак на цьому шляху виникла низка проблем.

Дуже багато великих і малих агровиробників готові перейти на органічне виробництво (навіть не сертифікуючись), щоб позбутися хімічної залежності у своєму виробництві. Але вони не могли, бо були закредитовані виробниками недозволених і заборонених пестицидів, ГМО-насіння – і це реальний факт. Зараз у разі появи держпідтримки на органічну продукцію у бюджеті на 2021 рік та у разі збільшення попиту на органічну продукцію вони зможуть віддати свої кредити постачальникам добрив і ЗЗР та придбати органічні засоби, дозволені в органічному виробництві. Нині це радше усвідомлена екологічна позиція окремих компаній та курс на задоволення потреб своїх споживачів (Вітчизняні агрохолдинги хочуть перейти на органічне виробництво, 2020). Для України важливо знайти реальну бізнес-модель з ефективними фінансовими інструментами, яка дозволить вирішувати екологічні проблеми і забезпечить високу ефективність аграрного виробництва. При цьому необхідно враховувати специфіку України, адже, на відміну від інших європейських держав, близько 20% ВВП України формується саме завдяки АПК, близько 50% валютної виручки надходить від експорту продукції агросектору (Українським аграріям пропонують впроваджувати органічне вуглецеве землеробство, 2021).

Отже, бізнес-середовище є основним «драйвером» впровадження ЄЗК у сільське господарство України шляхом використання різних фінансових інструментів, у тому числі підтримку держави та міжнародних партнерів у напрямі декарбонізації вітчизняної економіки загалом та сільського господарства зокрема.

Поряд з державною підтримкою залучення приватного сектору до мобілізації інноваційного потенціалу є вкрай важливим. Традиційно дослідження, підтримувані державою, є життєво важливим джерелом знань та винаходів, разом із тим приватний сектор має вирішальне значення для впровадження нових технологій на ринок. Бізнес, підприємці та інвестори серйозно ставляться до виявлення, оцінки та підтримки найперспективніших ідей та подальшого перетворення інновацій у продукти. Тому поряд з необхідністю належного фінансування «зеленого» зростання важливою його передумовою є наявність необхідних кваліфікованих кадрів (Маркевич, 2019) та сучасних наукових досліджень.

Нині «зелені» сектори економіки пропонують значні можливості, зокрема для залучення інвестицій, започаткування бізнесу, створення нових робочих місць та загалом забезпечення сталого економічного розвитку країни. І тут великого значення набуває освітній складник, що реалізовується, наприклад, через запровадження освітньо-професійної програми «Зелена економіка» в усіх ВНЗ України (Остафійчук, 2018).

Таким чином, представники освітньо-наукових установ і організацій також є активними учасниками, а отже, і суб'єктами впровадження ЄЗК у сільське господарство України. Вони шляхом розроблення освітніх програм та проведення наукових досліджень допомагають створити інноваційний простір для залучення інвестицій, нові робочі місця та висококваліфіковані «зелені» кадри.

Окремо відзначимо, що особливістю впровадження ЄЗК у сільське господарство України є те, що активними учасниками (суб'єктами) такого впровадження виступають міжнародні та європейські інституції.

Протягом останніх десяти років у світі створюються «платформи», де проблемні питання економіки, екології та соціального розвитку знаходять своє вирішення під час конструктивного діалогу та співпраці між країнами. Так, Глобальний інститут зеленого зростання (Global Green Growth Institute, 2021) – міжурядова організація зі штаб-квартирою у м. Сеул, створена на саміті Rio+20 з метою сприяння «зеленому» зростанню. Завдання Інституту полягають у реалізації національних планів «зеленого» зростання та поширенні результатів досліджень. Інститут здійснює свою діяльність переважно в економіках з низьким рівнем доходу та країнах, що розвиваються, і зосереджується у таких секторах, як: енергетика, водне господарство, землекористування та міста (Impact and Evaluation, 2021). Платформа знань про «зелене» зростання (Green Growth Knowledge Platform, 2021) – ініціатива різних міжнародних організацій (GGGI, ЮНЕП, ОЕСР), створена у січні 2012 р., що здійснює обмін політичними рекомендаціями, передовими практиками, інструментами та даними, необхідними для підтримки переходу до «зеленої» економіки. Одна з небагатьох ініціатив, що вперше об'єднала

великі міжнародні інституції з різними цілями та завданнями з метою прискорення розвитку та поширення знань про «зелену» економіку. Коаліція «зеленої» економіки (Meet the world's largest movement for green and fair economies, 2021) – найбільша у світі мережа зацікавлених сторін із «зеленої» економіки, створена у 2009 р. Її основними учасниками є міжурядові організації, бізнес, профспілки, науково-дослідні інститути та неурядові організації. На переконання учасників Коаліції, економічна, соціальна та екологічна кризи взаємопов'язані між собою і можуть бути вирішені у спосіб глобального переходу до «зеленої» та справедливої економіки. Серед інших платформ – Глобальний форум «зеленого» зростання (Global Green Growth Forum, 2012), Ініціатива з навколишнього середовища та безпеки (Environment and Security Initiative, 2021) та ін.

Через обмеженість внутрішніх ресурсів для повної переорієнтації України на шлях «зеленого» розвитку країна долучається до співробітництва з міжнародними фінансовими інституціями. Серед потужних організацій, представлених в Україні, – Агентство США з міжнародного розвитку (USAID) (USAID-Ukrainian, 2021), Глобальний екологічний фонд (GEF) (Countries pledge record support to the Global Environment Facility. GEF Portal, 2021), Німецьке товариство міжнародного співробітництва (GIZ) (Маркевич, 2019).

Отже, міжнародні та європейські інституції як суб'єкти впровадження ЄЗК у сільське господарство України в основному є партнерами різних реформ шляхом надання вітчизняним суб'єктам фінансової та технічної допомоги щодо впровадження зазначеного курсу.

Слід також вказати, що перехід до сталої «зеленої» економіки неможливо досягти лише через зміну технології (наприклад, перехід на відновлювані джерела енергії). На нашу думку, взаємопов'язані зміни мають відбуватися на різних рівнях, торкаючись промисловості, комунальних послуг, домогосподарств і людей. Практично всі європейські документи, які регулюють впровадження ЄЗК у сільське господарство, вказують на необхідність залучення споживачів та домогосподарств до підтримки регіонів щодо зазначеного процесу. І це є центральним питанням для енергетичного переходу, вказуючи на потенційну інноваційну політику щодо зміни поведінки та субнаціонального управління.

М. Кропивко вбачає роль сільських домогосподарств як у забезпеченні продовольчої безпеки, так і у збереженні та відтворенні соціокультурного середовища нашої країни. Адже у середньому за 25 років незалежності України частка цих господарств у валовому виробництві сільськогосподарської продукції становила понад 50,5% їхнього загального обсягу. Така діяльність відіграє не лише суттєву роль у забезпеченні фізіологічних потреб людини, але й за рахунок продажу власної виробленої продукції або наданих послуг, пов'язаних із сільськогосподарським виробництвом чи обслуговуванням, частково забезпечує потреби членів домогосподарств у непродовольчих товарах, реалізації їхнього творчого потенціалу, розвитку й передачі знань та формуванні навичок молодого покоління, соціокультурній адаптації селян тощо (Кропивко, 2017). Екологічне споживання сільських домогосподарств лежить в основі поняття сталого споживання, тобто споживання товарів і послуг для задоволення своїх потреб та потреб майбутніх поколінь з раціональним використанням природних ресурсів, енергії та мінімальною шкодою для навколишнього природного середовища. Питання сталого споживання є однією з найважливіших проблем детальних концепцій сталого розвитку суспільства загалом (Бурляй, Бурляй, Рябченко, 2018).

Сільські домогосподарства поряд із великими сільськогосподарськими виробниками є активними гравцями щодо впровадження ЄЗК у сільське господарство України та здійснюють значний вплив на сталий розвиток країни. Важливим чинником, який впливає на ефективність впровадження зазначеного курсу, є усвідомлення кожним окремим споживачем переваг «зеленої» економіки та сталого розвитку.

Отже, система суб'єктів впровадження ЄЗК в Україні створена, але за відсутності як стратегічних документів, так і поточних нормативно-правових актів, які б визначали повноваження зазначених суб'єктів, зарано говорити про ефективність і результативність зазначеного курсу.

Висновки. Аналіз наукової літератури та нормативно-правових актів щодо суб'єктів впровадження Європейського зеленого курсу у сільське господарство України дає змогу констатувати таке:

1) громадські інституції як суб'єкти впровадження ЄЗК у сільське господарство України у своїй діяльності керуються чинним законодавством України, статутними документами, що визначають види їхньої діяльності, до яких, якщо узагальнити, належать: внесення пропозицій до органів державної влади з питань реформування сільського господарства у напрямі його «озеленення»; участь у розробці та обговорення законопроектів, проєктів доповнень та змін до чинних нормативно-правових актів; популяризація ЄЗК та «зеленого» сільського господарства; сприяння розвитку сільської місцевості;

2) представники бізнес-середовища є основним «драйвером» впровадження ЄЗК у сільське господарство України шляхом використання різних фінансових інструментів, у тому числі підтримку держави та міжнародних партнерів у напрямі декарбонізації вітчизняної економіки загалом та сільського господарства зокрема;

3) представники освітньо-наукових установ і організацій шляхом розроблення освітніх програм та проведення наукових досліджень допомагають створити інноваційний простір для залучення інвестицій, нові робочі місця та висококваліфіковані «зелені» кадри;

4) міжнародні та європейські інституції в основному є партнерами різних реформ шляхом надання вітчизняним суб'єктам фінансової та технічної допомоги щодо впровадження зазначеного курсу;

5) сільські домогосподарства поряд із великими сільськогосподарськими виробниками є активними гравцями щодо впровадження ЄЗК у сільське господарство України. Вони здійснюють значний вплив на сталий розвиток країни, оскільки важливим чинником, який впливає на ефективність впровадження зазначеного курсу, є усвідомлення кожним окремим споживачем переваг «зеленої» економіки та сталого розвитку.

Список використаних джерел:

1. Авакян Т.А. Суб'єкти й форми реалізації державної політики у сфері внутрішніх справ. *Науковий вісник Національної академії внутрішніх справ*, 2015, № 1. С. 37–43.
2. Аналітична доповідь, 2019. ГО «Інститут зеленої економіки», 2019. URL: <https://www.civic-synergy.org.ua/wp-content>.
3. Асоціації фермерів та приватних землевласників України. *Офіційний сайт*, 2021. URL: <https://www.farmer.co.ua/ua/pro-kompaniiu>.
4. Бурляй А.П., Бурляй О.Л., Рябченко О.О. Роль сільських домогосподарств у сталому розвитку України. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*, 2018. № 18, Ч. 1. С. 58–63.
5. Вітчизняні агрохолдинги хочуть перейти на органічне виробництво. *ECOBUSINESS*, 2020. URL: <https://ecolog-ua.com/news/vitchyznyani-agroholdyngy-hochut-pereyty-na-organichne-vyrobnyctvo>.
6. Кропивко М. Соціально-економічні напрями розвитку господарств населення в Україні. *Економіка і менеджмент культури*, 2017. С. 34–46.
7. Маркевич К. «Зелені» інвестиції у сталому розвитку: світовий досвід та український контекст. Центр Разумкова, 2019. URL: https://razumkov.org.ua/uploads/article/2019_ZELEN_INVEST.pdf.
8. Остафійчук Я. «ЕКОНОМІКА» Освітньо-професійна програма на першому (бакалаврському) рівні. 2018. URL: https://kneu.edu.ua/userfiles/Department_of_Administration_and_Marketing_Personn/kreit/2018/zelenaecon.pdf.
9. Про системи оцінки та виміру «зеленої» економіки. *ECOBUSINESS*, 2020. URL: <https://ecolog-ua.com/news/pro-systemy-ocinky-ta-vymiru-zelenoyi-ekonomiky>.
10. Статут ГС «Органічна Україна». ГС «Органічна Україна», 2021. URL: <https://organicukraine.org.ua/about/>.
11. Українським аграріям пропонують впроваджувати органічне вуглецеве землеробство. *Agropolit.com.*, 2021. URL: <https://agropolit.com/news/21839-ukrayinskim-agrariyam-proponuyut-vprovadjuvati-organichne-vugletseve-zemlerobstvo>.
12. CCBJ Business Achievement Award Winners, 2020. URL: <https://ebionline.org/business-achievement-awards-2/>.
13. Countries pledge record support to the Global Environment Facility. GEF Portal, 2021. URL: <http://www.thegef.org/>.
14. Environment and Security Initiative. OSCE Economic and Environmental Forum, 2021. URL: <https://www.osce.org/ocsea/446245>.
15. GGGI. *Офіційний сайт*, 2021. URL: <https://gggi.org/>.
16. Global Green Growth Forum, 2012. URL: <https://www.globalgreengrowthforum.com/>.
17. Green Growth Knowledge Platform. *Official site*, 2021. URL: <https://www.greengrowthknowledge.org/>.
18. Impact and Evaluation. GGGI, 2021. URL: <https://gggi.org/about/impact-and-evaluation/>.
19. Meet the world's largest movement for green and fair economies. Green Recovery, 2021. URL: <https://www.greenecomycoalition.org/>.
20. Soroka L. Public Regulation of Space Activities in Ukraine. *Advanced Space Law*, 2019, Vol. 4, pp. 68–79.
21. The Doha Round. WTO, 2001. URL: https://www.wto.org/english/tratop_e/dda_e/dda_e.htm.
22. USAID–Ukrainian. USAID, 2021. URL: <https://www.usaid.gov/uk/ukraine>.

References:

1. Avakian, T.A. (2015). Subiekty y formy realizatsii derzhavnoi polityky u sferi vnutrishnikh sprav [Subjects and forms of implementation of state policy in the field of internal affairs]. *Naukovyi visnyk Natsionalnoi akademii vnutrishnikh sprav*, No. 1, pp. 37–43 [in Ukrainian].
2. Analitichna dopovid [Analytical report], 2019. HO “Instytut zelenoi ekonomiky”, 2019. URL: <https://www.civic-synergy.org.ua/wp-content> [in Ukrainian].
3. Asotsiatsii fermeriv ta pryvatnykh zemlevlasnykiv Ukrainy [Associations of farmers and private landowners of Ukraine]. *Ofitsiynyi sait*, 2021. URL: <https://www.farmer.co.ua/ua/pro-kompaniiu> [in Ukrainian].
4. Burliai, A.P., Burliai, O.L., Riabchenko, O.O. (2018). Rol silskykh domohospodarstv u stalomu rozvytku Ukrainy [The role of rural households in the sustainable development of Ukraine]. *Naukovyi visnyk Uzhhorodskoho natsionalnoho universytetu*, No. 18, Ch. 1. Pp. 58–63 [in Ukrainian].
5. Vitchyzniani ahrokholdyngy khochut pereyty na orhanichne vyrobnyctvo [Domestic agricultural holdings want to switch to organic production]. *ECOBUSINESS*, 2020. URL: <https://ecolog-ua.com/news/vitchyznyani-agroholdyngy-hochut-pereyty-na-organichne-vyrobnyctvo> [in Ukrainian].
6. Krovyvko, M. (2017). Sotsialno-ekonomichni napriamy rozvytku gospodarstv naselennia v Ukraini [Socio-economic directions of development of households in Ukraine]. *Ekonomika i menedzhment kultury*, pp. 34–46 [in Ukrainian].
7. Markevych, K. (2019). “Zeleni” investytsii u stalomu rozvytku: svitovyi dosvid ta ukraïnskyi kontekst [“Green” investments in sustainable development: world experience and the Ukrainian context]. *Tsentr Razumkova*. URL: https://razumkov.org.ua/uploads/article/2019_ZELEN_INVEST.pdf [in Ukrainian].
8. Ostafichuk, Ya. (2018). *Ekonomika* [Economics]. *Osvitno-profesiina prohrama na pershomu (bakalavrskomu) rivni*. URL: https://kneu.edu.ua/userfiles/Department_of_Administration_and_Marketing_Personn/kreit/2018/zelenaecon.pdf [in Ukrainian].
9. Pro systemy otsinky ta vymiru “zelenoi” ekonomiky [On the systems of evaluation and measurement of the “green” economy]. *ECOBUSINESS*, 2020. URL: <https://ecolog-ua.com/news/pro-systemy-ocinky-ta-vymiru-zelenoyi-ekonomiky> [in Ukrainian].
10. Statut HS “Orhanichna Ukraina” [Charter of the Organic Ukraine Public Association]. HS “Orhanichna Ukraina”, 2021. URL: <https://organicukraine.org.ua/about/> [in Ukrainian].

11. Ukrainskym ahrariiam proponuiut vprovadzhuvaty orhanichne vuhletseve zemlerobstvo [Ukrainian farmers are offered to introduce organic carbon farming]. Agropolit.com. 2021. URL: <https://agropolit.com/news/21839-ukrayinskim-agrariyam-proponuyut-vprovadjuvati-organichne-vugletseve-zemlerobstvo> [in Ukrainian].
12. CCBJ Business Achievement Award Winners, 2020. URL: <https://ebionline.org/business-achievement-awards-2/>.
13. Countries pledge record support to the Global Environment Facility. GEF Portal, 2021. URL: <http://www.thegef.org/>.
14. Environment and Security Initiative. OSCE Economic and Environmental Forum, 2021. URL: <https://www.osce.org/occea/446245>.
15. GGGI. Офіційний сайт, 2021. URL: <https://gggi.org/>.
16. Global Green Growth Forum, 2012. URL: <https://www.globalgreengrowthforum.com/>.
17. Green Growth Knowledge Platform. Official site, 2021. URL: <https://www.greengrowthknowledge.org/>.
18. Impact and Evaluation. GGGI, 2021. URL: <https://gggi.org/about/impact-and-evaluation/>.
19. Meet the world's largest movement for green and fair economies. Green Recovery, 2021. URL: <https://www.greeneconomycoalition.org/>.
20. Soroka, L. Public Regulation of Space Activities in Ukraine. *Advanced Space Law*, 2019, Vol. 4, 68–79.
21. The Doha Round. WTO, 2001. URL: https://www.wto.org/english/tratop_e/dda_e/dda_e.htm.
22. USAID–Ukrainian. USAID, 2021. URL: <https://www.usaid.gov/uk/ukraine>.